

Unutdyryljak bolunýan taryh: 1552-nji ýylyň Kazan şehitleri

Category: Kitapcy, Sözler, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Unutdyryljak bolunýan taryh: 1552-nji ýylyň Kazan şehitleri
UNUTTURULMAK İSTENİLEN TARİH “1552 KAZAN ŞEHİTLERİ”

Kazan Tatarları köklü bir geçmişi, zengin kültürü olan bir ulustur. Kazan Tatarları'nın kurduğu son hanlık olan Kazan Hanlığı 1436–1437 yıllarında Uluğ Muhammed Han tarafından kurulmuştur. Kazan Hanlığı'nın hüküm sürdüğü yüz yılı aşkın bir süreç içerisinde tahta 19 tane hanın gelmesi, onların bir kısmının Rus yanlısı olması hiçbir şekilde Kazan Hanlığı ve Kazan Tatarları yararına olmamış, aksine Hanlığın güçsüz ve savunmasız hale gelmesine akabinde çöküşüne neden olmuştur. Bir de bunun dışında Rusların durmaksızın Kazan Hanlığı'na saldırması, “sürekli savaş” durumu Kazan Hanlığı'nın çöküş nedenlerinden birisidir.

“1460-1552 yılları arasında Ruslar Kazan'a 25 defa saldırmış, buna karşılık Tatarlar Ruslara 8 defa saldırmıştır. Tatarların bu saldırısı Moskova'ya değil de Kazan Hanlığı sınırlarındaki Rus kalelerine yönelik olmuştur.” (Kurban 2014: 85). Rus saldırıların ardı arkası kesilmemiştir. Ruslar, Kazan Hanlığını ne pahasına olursa olsun işgal etmeyi amaç edinmiştir.

1552 yılının ağustos ayında gerçekleşen son çarpışma Kazan Hanlığı'nın çöküşü ile sonuçlanmıştır. 150 binlik Rus askerine karşılık 30 binlik Kazan Hanlığı askerleri eşitsiz güç karşısında yenik düşmüştür. 15 Ekim 1552 tarihinde Kazan Hanlığı Ruslar tarafından işgal edilmiştir. 15 (2) Ekim Kazan Tatarları için bir kaygı günüdür. Bu olay tarih sayfalarına, şehitlerin kanı, dul ve yetimlerin gözyaşı ile yazılan bir tarihtir. Aradan 468 yıl geçmesine rağmen halen Kazan

Tatarlarınca unutulmayan acı bir gündür.

17.10.2020 Kazan Şehitlerinin anma toplantısı

Kazan Hanlığı'nın çöküşünden sonra Ruslara Türk Dünyası'nın kapıları sonuna kadar açılmış ve işgal süreci başlamıştır. İşgal edilen topraklarda Rus olmayan milletler zorla Hristiyanlaştırma yoluyla Ruslaştırılmaya çalışılmıştır. O dönemin tarihi genelde işgalciler tarafından yazılmış olduğundan gerçekleri yansıtmamaktadır.

Kazan Tatarlarının millî tarihi Kazan Tatar tarihçileri tarafından ancak XIX. yüzyıl ortalarında yazılmaya başlanmıştır. Gerçekleri yazmak Çarlık döneminde de, SSCB döneminde de kolay olmamıştır. Stalin döneminde yaşanan aydın soykırımında birçok Tatar tarihçi yargılanmış, hapse atılmış ve idam edilmiştir.

1990'lı yıllardaki değişim döneminde Kazan Tatar tarihi ile ilgili birçok kitap yayımlanmış olsa da son yıllarda o kitapları yazan tarihçiler de yargılanmaktadır. Görüldüğü üzere tarihi gerçekleri yazmak hiçbir zaman Rusların hoşuna gitmemiş ve bu durum bugün de devam etmektedir. Bunun örneklerini tarih ders kitaplarında da görmek mümkündür. Tarih kitapları "federal standartlara uygun" hale getirilirken 1552 yılında yaşanan Kazan Hanlığı'nın Ruslar tarafından işgali "Kazan Hanlığı kendi isteğiyle Rusya'ya katılmıştır" şeklinde yazılmıştır.

Kitaplara yazılan bu yalanlar insanlar üzerinde algı operasyonu yaratmak, gelecek nesillere gerçek tarihi unutturmak için yapılmakta olduğu aşikârdır. Tarihi yalanların bir örneği bu yıl Moskova sokaklarına da yansımıştır. 2 Ekim tarihinde Moskova Merkez Camii'nin karşısındaki reklam panosuna "1552 yılında bu gün Kazan Rusya'ya katılmıştır" (!) sözleri yazıyordu. Kazan Hanlığı'nın Rusya'ya "katılmadığı", Ruslar tarafından işgal edildiği dünya âlem tarafından bilinmektedir. Yaşananlar Rusların tarih üzerindeki oyunlarının, yalanlarının bir kanıtıdır.

1552 Kazan Şehitleri ve Süyümbike 1990 yılından itibaren her yıl Tataristan'ın başkenti Kazan'da anılmaktadır. 1990'lı yılların başında yoğun kalabalık Azatlık meydanında toplanıp

Süyümbike Minaresine kadar yürüyor, orada Süyümbike ve Kazan şehitleri için dualar okunuyordu. On binlerle başlayan anma etkinliğinde yıllar geçtikçe sayı azaldı, son yıllarda bu sayı 200'lere kadar indi.

Eskiden sokak doldurup yürümeye izin verilirken, şimdilerde anma etkinliği ise bir park alanında miting şeklinde gerçekleşmektedir. Bu sene Kazan Şehitlerini anma etkinliğine önce şehir yönetimi "bölücülük" unsuru olduğu gerekçesiyle izin vermemiş daha sonra geri adım atmak zorunda kalmıştır. Böylelikle Kazan'da bu yıl da ite kaka da olsa 1552 Kazan şehitleri anılmıştır.

2020 yılında Kazan şehitlerini anma etkinliği tüm dünya çapında #YaşayanKalpler adı altında gerçekleşmiştir. Bu bağlamda çeşitli ülkelerde tek kişilik gösteri, miting, konferans şeklinde 1552 Kazan şehitleri anılmıştır. Başta Tataristan'ın başkenti Kazan olmak üzere, Türkiye, Ukrayna, Polonya, İngiltere, İsviçre gibi ülkelerde gerçekleşen etkinliklere Türkiye Türkleri, Kırım, Nogay ve Sibirya Tatarları, Azerbaycan Türkleri, Ukraynalılar, Beyaz Ruslar, İngilizler de katılmıştır. Geçmiş tarihini bilmek her milletin en doğal hakkıdır, bunu engellemek, yasaklamak isteyen Rus zihniyeti bir gün mutlaka mağlup olacaktır.

Kazan Tatarlarının anavatanı Tataristan'ın başkenti Kazan'da 1552 Kazan şehitleri anısına dikilen ne bir heykel, ne yazılı bir levha, ne de bir mezar vardır. Bunun aksine Kazan Nehri'nin ortasında Korkunç İvan'ın vasiyetsi üzerine yapılan, "1552 yılında Kazan'ı ele geçirme sırasında şehit düşen (!) askerler anıtı" diye adlandırılan bir anıt bulunmaktadır. 1813 yılında inşaatına başlanan bu anıtın yapımına 1815 yılında tüm Kazan'ı kapsayan büyük yangından dolayı ara verilmiştir.

1823 yılında tamamlanan anıt, Kazan Nehri yakınındaki küçük bir tepeye yapılmıştır. Kazan şehitleri kendi öz vatanında sahipsizdir. Rus yanlısı Tataristan hükümeti 1552 Kazan şehitleri anısına bir anıt yapılması konusundaki başvuruları yanıtsız bırakarak ecdatlarının kemiklerini sızlatmaktadır. Kazan'ın Tatar Mezarlığı'nda Kazan şehitleri için yapılan sembolik bir mezar taşı vardır. Mezar taşına şu satırlar

yazılmıştır: “Millettaşım, dur! Bu mezarda 1552 yılının sonbaharında başkent Kazan ve milletimizin bağımsızlığı uğruna gerçekleşen kutsal savaşta şehit olan asil zatların cesedi yatıyor... Kahraman dedelerimiz sana örnek olsun, onların yüce ruhuna dua et, milletin kaderini düşün, bağımsızlığın yollarını ara. Allah rahmet eylesin.”

Kazan Tatarları 1552 Kazan şehitlerini anmak için zar zor izin alırken, Kasım ayında Rusların Haçlı Yürüyüşü için caddelerin trafiğe kapatılması bir çifte standart değil midir? Kazan Tatarlarının özbeöz yurdunda 1552 Kazan şehitlerinin dikili bir taşının olmaması bir dışlama, hor görme, aşağılama değil midir? Vatanında vatansız, dilsiz, haksız hukuksuz olan Kazan Tatarları 468 yıldır bağımsızlık uğruna mücadele vermektedir. Kazan Tatarları dünyada eşi benzeri görülmemiş zalimin zulmüne karşı yüzyıllardır direniş göstermekte, birkaç cephede savaşım vererek millet olarak ayakta kalmaya, var olmaya çalışmaktadır.

Rusların tüm amacı, Kazan Tatarlarını dilini, tarihini, geleneklerini bilmeyen, bulunduğu topluma yabancılaştıran mankurtlar yaratarak “Tatarsız Tataristan” yapmaktır. Tatar dilinde eğitimin yasaklanması sonucunda Tatar okullarının kapatılması, Tatar dili derslerinin haftada 2 saate indirilmesi, tarih ders kitaplarının yeniden yazılması Kazan Tatarlarını mankurtlaştırmamanın planlı bir şekilde yapılmasının farklı fasıllarıdır.

Bu gidişat Kazan Tatarlarını inkıraza götürmektedir. Yarın yok olmamak için gelecek nesillere gerçek tarihi anlatmalı, dilimizi savunmalı, Süyümbike ve 1552 Kazan şehitlerine sahip çıkmalı, unutmamalı ve unutturmamalıyız!

Ecdatlarımızın ruhları şad olsun...

Roza KURBAN.

Kaynakça:

Kurban, İklil, Yaşlı Tarihin Yankısı: Bulgar-Tatar Tarihi ve Medeniyeti, İstanbul 2014. Taryhy makalalar